resultaten der wetenschap niet geloochend kunnen worden, en aan de andere zijde Gods kind zich door het getuigenis des Heiligen Geestes onwrikbaar gebonden voelt aan de uitspraak van Gods Woord, ontstaat een spanning tusschen hoofd en hart, tusschen denken en gelooven, die reeds bij zoo menigeen tot twijfel aanleiding gaf, of dan toch de voorstelling der Schrift niet voor die der nieuwere wetenschap plaats maken moest. Heiden met het hoofd en Christen met het hart, zooals de Duitsche wijsgeer Jacobi wilde, is een halfslachtigheid, die geen dieper denkend mensch bevredigen kan. Er kan maar één waarheid zijn. Of de moderne wetenschap heeft gelijk, maar dan is het woord Gods: „alzoo lief heeft God deze wereld gehad, dat Hij hier zijn eengeboren Zoon zond", een leugen. Of de Schrift spreekt de waarheid, maar dan kan ook de moderne wereldbeschouwing niet als juist aangenomen. Beide met elkaar te verzoenen, is onmogelijk.

Met nadruk moet dit op den voorgrond worden gesteld, omdat steeds in de Christelijke Kerk een richting is gevonden, die aan de moeilijkheid van dit probleem trachtte te ontkomen door aan beide zijden iets toe te geven. Reeds Origenes, de groote Christelijke denker uit de derde eeuw na Christus, leerde onder den invloed der heidensche philosophie, dat er vóór deze wereld tal van andere hadden bestaan en na deze wereld nog vele andere komen zouden. En ook in onzen tijd heeft men vooral in Engeland onder de hooge geestelijkheid der Episcopaalsche Kerk gemeend, het christelijk geloof het best te kunnen redden door een voetval voor de wetenschap te doen. Zooals de evolutie-hypothese van Darwin niet onvereenigbaar werd geacht met de Schepping Gods, zoo zou het dogma van de meerderheid der bewoonde werelden niet onverzoenbaar wezen met hetgeen de Schrift ons leert aangaande Gods liefde voor ons menschelijk geslacht. Zelfs meende men daardoor nieuw licht over de Schrift zelve te hebben ontvangen. Sprak Christus niet van de 99 schapen, die niet waren afgedwaald, en van den herder, die deze schapen liet in de woestijn om het ééne verloren schaap op te zoeken? En werd de rechte bedoeling dezer gelijkenis, die voor elken uitlegger dusverre een crux vormde, niet duidelijk, wanneer men aannam, dat op deze andere bewoonde werelden menschelijke geslachten woonden, die nooit van God waren afgevallen, daarom geen Zaligmaker van noode hadden, en de barmhartigheid van den Herder zich juist daarin openbaarde, dat Hij deze „99 schapen" verliet om het ééne afgedoolde schaap, onze in zonde en jammer verzonken wereld, te redden?

Aan de weerlegging van deze exegetische goocheltoeren verspillen we geen woord. Wie zoo heil zoekt in een geloovig knoeien met de wetenschap, gelijk de leekedichter het noemde, heeft zijn geloof reeds verspeeld en wekt bij den man van wetenschap alleen een spotlach.

Maar al moet ook deze poging om het probleem op te lossen worden afgewezen, omdat zij aan geen van beide zijden bevrediging schenkt, daarom mag Gods kind niet aan de moeilijkheid van dit vraagstuk trachten te ontkomen door het te ignoreeren. Struisvogelpolitiek baat hier niet. Niet alleen de studenten aan onze Hoogescholen, onze jongens op Hoogere Burgerschool of Gymnasium, maar zelfs uw kinderen op de lagere school worden reeds in de geheimen der sterrekunde ingewijd en leeren, dat „de zon stil staat en de aarde om de zon draait". Zoodra ge buiten uw kring gaat en met den tegenstander in aanraking komt, is een der eerste verwijten, dat uw bijbelgeloof omtrent een aarde, die het middelpunt van het heelal zou zijn, reeds lang door de wetenschap is weerlegd. En al mag dit alles nóch bij u nóch bij uw kinderen het geloof aan Gods openbaring schokken, het geloof zelf kan daarmede niet tevreden zijn; het wil geen caeca fides, geen blind geloof zijn; het moet voor zich-zelf tot een bevredigende oplossing komen en zich rechtvaardigen voor de vierschaar der wetenschap. En het is de heerlijke taak der Christelijke wetenschap om dit voor het geloof te doen.

Waar nu ook in deze artikelen een poging zal beproefd worden, om het Christelijk geloof te handhaven, dient eerst over en weer de positie zuiver te worden afgebakend, om alle misverstand af te snijden, en alle verwarring te voorkomen.

Daartoe ga een drietal opmerkingen vooraf.

In de eerste plaats dient bij de zoogenaamde moderne wetenschap scherp onderscheiden te worden tusschen vaststaande resultaten en hypothesen of onderstellingen, die op deze resultaten zijn gebouwd of dienen om deze resultaten te verklaren. Het recht om zulke onderstellingen te maken, kan aan de wetenschap niet ontzegd worden. Als werkhypothesen zijn ze zelfs onontbeerlijk. En dat de menschelijke geest niet tevreden is met de kennis der losse, op zich zelf staande feiten, maar tracht die feiten met elkander in verband te brengen, hun oorsprong te verklaren, een beeld te ontwerpen van het geheel, hangt met den ingeschapen drang naar wetenschap saam, die bij alle ding vraagt niet alleen naar het hoe, maar ook naar het waarom en het waartoe. Alleen, zoodra deze wetenschap haar hypothesen met gezag wil opleggen, als vaststaande waarheid wil verkondigen, waartegen geen tegenspraak geoorloofd is, dan overschrijdt ze haar bevoegdheid, vergeet, dat deze hypothesen even wisselend zijn als de gestalten van de maan, en dat wie deze hypothesen voor wetenschap uitvent, zich aan een wetenschappelijke fraude schuldig maakt.

Handhaaft men dit onderscheid nu ook op het gebied der astronomie, dan moet ook hier eerst uitgescheiden alles wat geen vrucht is van onderzoek, maar alleen onderstelling van den denkenden geest. De hypothese van Laplace en Kant, dat ons zonnestelsel met zijn planeten ontstaan zou zijn doordat een gasvormige nevelachtige massa zich wentelend om haar as stuk bij stuk losliet, waardoor de aarde en de andere planeten zouden gevormd zijn, is niets dan een bloote onderstelling, die thans reeds door vele mannen van wetenschap is prijs gegeven en vervangen door een geheel andere hypothese, die niet uit een nevelachtige massa, maar uit het zoogenaamde kosmische stof het ontstaan der sterren en zonnen verklaren wil. En evenzoo is het met de onderstelling, dat er behalve deze aarde nog meer bewoonde werelden zouden gevonden worden. De sterrenkunde kan ons aantoonen, dat de aarde niet stilstaat, maar om de zon draait; dat de aarde geen platte schotel is, die door pilaren gedragen wordt, welke dan op een onbekend fundament rusten zouden, maar een bolvormige gedaante heeft. Ze kan ons bewijzen, dat de aarde onder de planeten, die om de zon wentelen, een der kleinste is; dat de zon de aarde in grootte overtreft en dat de zonnesterren, die buiten ons zonnestelsel zich bewegen, in glans en heerlijkheid nog verre onze zon te boven gaan. Bij dit alles staan we op vasten en zekeren bodem. Hier is mathematisch bewijs mogelijk. Wie logisch denkt moet ten slotte voor de juistheid dezer argumenten het hoofd buigen. Indien dit alles met de Schrift in strijd was, dan zou elke poging tot verzoening onmogelijk zijn.

Over deze quaestie gaat de strijd echter niet. Het Christelijk geloof heeft reeds lang ingezien, dat de strijd tusschen deze gegevens der wetenschap en sommige uitspraken der Schrift slechts een schijnbare was. De Schrift is ons niet gegeven als een handboek voor sterrenkunde of om ons de juiste gedaante der aarde en haar verhouding tot de zon te leeren kennen. Daarom spreekt de Schrift in menschelijke taal, naar de mate der kennis, die destijds gevonden werd, volgens het naïef realisme, dat de schijnbare verhouding der dingen voor werkelijkheid houdt. De aarde wordt gezegd op pilaren te zijn gegrondvest; de zon heet voor- en achteruit te gaan; de maan en de zon staan stil in het dal van Ajalon, gelijk ook nu nog elk mensch van zons op- en ondergang spreekt, ook al weet hij, dat niet de zon, maar de aarde die omwenteling heeft gemaakt.

Geheel anders staat echter de zaak, zoodra de wetenschap uit de kleinheid der aarde en de reusachtige grootheid der andere sterren gaat concludeeren, dat op deze sterren ook leven moet gevonden worden. Van waarneming is hierbij geen sprake, want de scherpste telescoop brengt zelfs de dichtst bij zijnde planeet niet zoo nabij, dat eenig spoor van leven zou kunnen ontdekt worden; gesteld dat het er was. Eenig afdoend bewijs valt hier dus niet te leveren. Eer pleit, gelijk we later zullen aantoonen, alles er tegen, dat op deze andere sterren een organisch leven zou kunnen gevonden worden. En wanneer de wetenschap dan toch op hoogen toon verzekert, dat deze aarde niet de eenig bewoonde wereld kan zijn; dat ook op de andere sterren bewoners moeten gevonden worden; dan heeft ze voor deze bewering geen anderen grond, dan de evolutiehypothese, dat uit de stof spontaan en van zelf het leven moet ontstaan zijn, en dat leven zich ontwikkeld moet hebben tot het hoogste organisme van den mensch. Niet de sterrenkunde zelf, maar de evolutie-hypothese is de grondslag, waarop het geloof aan de „meerderheid der werelden" is opgebouwd. En waar de evolutie-hypothese niets dan een onderstelling is; waar uit de stof, de bloote materie, nog nooit vanzelf het leven is ontstaan; waar de onderzoekingen van Pasteur zelfs afdoende hebben aangetoond, dat dit niet kan, en alle leven alleen uit leven voortkomt, daar valt vanzelf, met dezen grondslag, ook het gebouw, dat daarop opgetrokken werd.

Ontdoet men de moderne wetenschap dus van alle onbewezen hypothesen, van alle gissingen en meeningen, die bloot subjectieve waarde hebben, dan houdt men alleen dit eene feit over, dat de aarde astronomisch niet het middelpunt vormt van het heelal, en wat de materieele grootte aangaat, verre onderdoet voor de reusachtige zonnen, die in het heelal zich voortbewegen.

Uit de Pers.

II.

Het rapport aan Utrecht's Kerkeraad over de Odd Fellows gaat aldus voort:

Maar toch kan op grond van deze brochure nu reeds geconstateerd:

1°. — dat deze orde der Odd-Fellows zoo al niet anti-christelijk, dan toch beslist onchristelijk is;

2°. — dat zij is eene humanistische orde; —

3°. — dat zij binnen haar kring, in haar arbeid, in haar optreden, een leven en belijden naar den Woorde Gods niet duldt; —

4°. — dat zij factisch haar leden los maakt van de gehoorzaamheid aan God en van de gebondenheid aan Wet en Getuigenis;

5°. — dat zij eene gemeenschap vormt, die factisch staat tegenover de »gemeenschap der heiligen" en deze niet duldt, maar bestrijdt; —

6°. — dat zij schadelijk en gevaarlijk is, zoowel voor het persoonlijk geestelijk leven in gemeenschap met God, als voor het gemeentelijk en kerkelijk leven; —

7°. — dat zij binnen haar kring, in haar arbeid ook van den Gereformeerden Christen eene belijdenisverzaking en eene verdraagzaamheid eischt, die voor eene door Gods Woord verlichte en gebonden conscientie diep zondig en zeer schuldig doet staan;

8°. — dat zij eene levens- en wereldbeschouwing huldigt, die wel voor het onwedergeboren leven past, maar verwerpelijk is voor wie met Christus inging in de Wedergeboorte;

9°. — dat zij eene wereldeenheid voorstaat en najaagt buiten het Koninkrijk Gods om, en die bewust of onbewust reageert tegen het vonnis en den vloek Gods over het gevallen menschelijk geslacht; —

Om deze redenen meent Uwe Commissie U te moeten adviseeren, dat eene Gereformeerde Kerk van oordeel moet zijn, dat hare leden niet tevens lid van de Orde der Odd-Fellows mogen noch kunnen zijn.

Uwe Commissie meent hiermede hare opdracht te hebben vervuld.

Zij bidt U licht en wijsheid toe van den Heere, om in deze te handelen als trouwe Opzieners van Jezus' Kudde, en zou dankbaar zijn, indien deze hare geringe arbeid U daarbij eenigszins van dienst mocht zijn.

Nadat het rapport in zake de vraag: »of het een lid der Gereformeerde Kerk geoorloofd is, tevens lid te zijn van de Orde der Odd-Fellows", door Uwe Commissie was ingediend, en door Uwe vergadering was goedgekeurd, en de Conclusien waren overgenomen, is haar nog een nieuw officieel stuk ter hand gesteld door een lid dezer Orde.

Het is een »Propaganda boekje, uitgegeven door de Nederlandsche Groot-Loge".

Dit geschrift bevestigt niet alleen alles, wat te vinden is in de bron, die Uwe Commissie noemt op pag. 1 van haar rapport, maar doet deze orde nog duidelijker kennen zoodanig, als de Commissie haar U voorstelde in het licht der officieele gegevens.

Dat de Orde niet is eene onschuldige philanthropische Vereeniging tot onderling en wederkeerig hulpbetoon, maar een vastbegrensd, afgesloten, goed georganiseerd geheel, eene humanistische gemeenschap, die als zoodanig allen godsdienst buitensluit, en niets dan cultuur bedoelt; dit blijkt reeds overduidelijk uit het biljet, dat bij wijze van inleiding voor in 't boekje is gelegd, en dat Uwe Commissie hier laat volgen:

»Independent Order of Odd Fellows (I. O. O. F.)
»Onafhankelijke orde van ongewone Vrienden,
»vroeger eene vereeniging tot onderling en
»wederkeerig hulpbetoon, uit Engeland overgeplant in Amerika, nu een organisme, uitgebreid
»over het oppervlak der aarde, strevend naar
»beteren omgang tusschen de menschen, door
»hen terug te houden van:
»kwaadspreken, twisten (inzonderheid over godsdienst en politiek), hoog op-zien-tot-, of laagneerzien-op elkaar, uit rang, klasse, of standsverschil, uit verschil van godsdienst, politiek, nationaliteit of ras;
»hen aan te sporen tot:
»onderling en wederkeerig samenwerken, het
»stoffelijk, verstandelijk en zedelijk verzorgen
»verplegen en ondersteunen van hen, die niet
»of moeilijk staande kunnen blijven uit eigen
»kracht alleen:
»en dit alles te doen
»In Vriendschap, Liefde en Waarheid".

Hierdoor wordt dus nog nader bevestigd en verduidelijkt, wat in de 1ste, 2de en 9de Conclusie van het rapport is geformuleerd; gelijk deze conclusien niet minder waar blijken uit de voorwaarden of vereischten ter toelating als lid der Orde, welke te vinden zijn op pag. 1 van 't Propaganda boekje, en daar aldus luiden:

»Toegelaten worden kan hij, die den 21 jarigen
»leeftijd heeft bereikt, van goed zedelijk gedrag
»is, eene algemeene beschaving geniet, en geloof
»hecht aan een hoogst bestaan, waardoor het
»heelal gevormd, en in stand gehouden wordt".

terwijl hieraan op pag. 2 nog wordt toegevoegd:

»Wie niet in staat is, om te bevroeden, die
»het geen »waarheid" is voor hèm, voor anderen
»geen »waarheid" behoeft te zijn, — en dat hij,
»die eerbiediging eischt van eigen ernstige overstuiging, tevens verplicht is de ernstige overstuiging, van anderen te eerbiedigen, ...
»melde zich niet aan.
»Wie niet in staat is om, afgescheiden van
»rang, stand of maatschappelijke positie, — af
»gescheiden van nationaliteit, ras of huidskleur, —
»alleen te letten op de innerlijke zedelijke en
»verstandelijke waarde van zijn mede mensch, —
»bij de beoordeeling van de vraag, of men bereid zou zijn, in hem zijnen medebroeder te
»zien, ... hij melde zich niet aan.
»Dezulken doen beter, zoo voor zichzelf, om
»steleurstelling te voorkomen, — »als voor de
»Orde, om Haar niet te belemmeren in haar
»hoog-gaand streven, — met zich stillekens ter
»zijde te houden".

Dat de Orde met der daad zulk eene humanistische gemeenschap is, die de »gemeenschap der heiligen" op zij zet, en zich met haar niet verdraagt, gelijk dat in de 2de en 5de conclusie van het rapport wordt uitgesproken, blijkt ook duidelijk uit wat gezegd wordt tot een »candidaat bij eene inwijdings plechtigheid", volgens hetgeen hiervan het Propaganda-boekje mededeelt op pag. 8 en 9, waar te lezen staat:

»De Odd-Fellows vormen een genootschap,
»welks leden door een heiligen, onverbrekelijken
»band vereenigd zijn, om, als trouwe kameraden
»en broeders, in alle verhoudingen des levens
»zich als zoodanig te erkennen en te eeren,
»broeders dus, die zich verbonden hebben om,
»zoolang eer, plicht en geweten het veroorloven,
»in geluk en ongeluk elkander bij te staan, door
»den noodlijdenden broeder de helpende hand
»te reiken, den zieken broeder te verplegen, den
»gestorven broeder eervol te begraven, en de
»weduwen en weezen der gestorven broeders te
»verzorgen, hen te steunen met raad en daad.
»Zij moeten zijn mannen, die niet nieuwsgierig
»vorschen naar elkanders levensbijzonderheden,
»welke binnen den familiekring, nog minder
»naar die, welke binnen den gewijden kring van
»den huiselijken haard moeten besloten blijven,
»maar die toch altijd bereid zijn, om, desgeroepen, elkanders intieme aangelegenheden te
»vernemen en, bij ziekte, den zieken kameraad,
»niet alleen te verplegen, na 't afsterven den
»dooden kameraad niet alleen te begraven,
»maar óók, om, desgevraagd voor hem en in
»zijne plaats op te treden, hetzij als trouwe
»plaatsvervanger in zijne »zaken", hetzij ten behoeve van zijne naaste nagelaten betrekkingen,
»indien het hem mogelijk is dit te doen, zonder
»de belangen te verwaarloozen, waarvan hem
»de behartiging uit anderen hoofde is opgelegd.
»Mannen, die uit Vriendschap voor elkander,
»in trouwe wederkeerige Liefde, naar hun beste
»vermogen tot elkaar spreken, wat zij uit innige
»overtuiging voor Waarheid houden en de moeilijke kunst beoefenen, om dit te doen, zonder
»te grieven of te kwetsen, dit te doen ook met
»volle eerbiediging van elkanders overtuiging,
»zonder te vragen naar rang, stand of maatschappelijke positie, zonder te vragen naar
»nationaliteit, ras of huidskleur.
»Mannen dus, die in zeer bizonderen vorm,
»maar in den meest verheven zin, elkanders
»kameraden" willen zijn".

Officieele Berichten.

Classis Amersfoort.

Agendum voor de vergadering, D.V. te houden op Dinsdag 4 Oct. 1904 te Amersfoort, te 9 ure 's morgens.

1. Opening.
2. Constitueering.
3. Notulen.
4. Ingekomen stukken.
5. Rondvraag naar Art. 41.
6. Rapport kerkvisitatie.
7. Rapport Dep. tot regeling van den omslag voor de Em. pred. enz.
8. Inning der collectes.
9. Benoeming Deputaten.
10. Voorstel Baarn: „De classis geve eene herziene uitgave van hare huishoudelijke bepalingen.
11. Aanwijzing roepende kerk.
12. Sluiting.

Namens de roepende kerk Baarn:
W. H. Gispen Jr., *h.t praeses.*
A. van Leersum, *h.t scriba.*

Buitenland.

Engeland. Na het proces.

Nadat de beslissing gevallen is, waardoor aan de vereenigde vrije kerk in Schotland hare goederen en fondsen ontnomen zijn, om die toegekend te zien aan de Vrije kerk van Schotland (zie No. 1393 van dit blad) hebben beide kerken een algemeene vergadering of Synode gehouden.

De vereenigde kerk sprak uit, dat men het door het Huis der Lords uitgesproken oordeel als eene beschikking Gods moet aanvaarden, en dat men het werk van Christus met nieuwen ijver zou aanvatten. Ook werd den zendelingen die van de vereenigde kerk uitgingen, medegedeeld, dat hun arbeid moest doorgaan, terwijl men besloot een nieuw fonds, om voorloopig in de behoeften der kerk te voorzien, saam te brengen en wel tot een bedrag van £ 1.200,000, waarvoor in acht dagen reeds vijf tonnen gouds werd geofferd.

Het schijnt dat de mannen der Vereenigde Vrije kerk nog niet genezen zijn van de zucht om kapitalen te verzamelen, al zijn zij daarmede ook zoo kwaad gevaren. Wij hebben echter de energie te bewonderen, waarmede men na zulk een slag den arbeid heeft aanvaard, en niet minder de offervaardigheid, waarvan de leden dier kerk blijk gaven.

De triumfeerende Vrije kerk van Schotland besloot een dankstond te houden, en met hen die het proces verloren hadden, in onderhandeling te treden, op de volgende grondslagen: 1. Alle hangende processen worden van de baan geschoven. 2. Het archief, de vergaderingzaal en de gebouwen, het fonds waarmit de predikanten in het Hoogland, de eilanden en die in de inwendige zending arbeiden, betaald worden, blijven in het bezit der vrije Schotsche kerk. 3. Kerken en pastoriën blijven in het bezit der vrije Schotsche kerk waar zij gemeenten heeft; deze gemeenten zijn 105 in getal. De andere kerkgebouwen en pastorieën laat zij, voorloopig tot 30 Juni 1905, aan de vereenigde vrije kerk ten gebruike, onder voorwaarde, dat deze gebouwen niet gebruikt worden, om de Vrije Schotsche kerk of de Gereformeerde leer aan te vallen. Onder gelijke voorwaarden krijgt de vereenigde kerk de „colleges" van Aberdeen en Glasgow, terwijl het college van Edinburg ingericht wordt voor de studenten der Vrije kerk. 4. De instellingen voor onderwijs blijven bestaan, doch onder de controle der vrije kerk van Schotland evenals de uitwendige zending.

Nu heeft de vereenigde kerk wel met dank nota genomen van het feit, dat de vrije Schotsche kerk tot onderhandelen bereid is, maar toch verklaard, dat zij hare missionarissen, professoren en leeraars niet onder controle van de Vrije kerk wil stellen. Aan hetgeen de bladen omtrent deze zaak mededeelen, ontleenen wij nog het volgende:

De Vrije Schotsche kerk moet belangrijk in ledental toenemen, om in staat te zijn de belasting voor kerken en pastoriën te betalen.

De leiders der vereenigde kerk willen de gesloten vereeniging handhaven; slechts enkele stemmen gingen op om er voor te pleiten, dat de band die tusschen de vrije Schotsche kerk en de Presbyteriaansche kerk gesloten werd, weder werd losgemaakt. Ook gaan er stemmen op, dat bij het bestuur der kerk de gemeenteleden meer zullen gekend worden. De vereeniging heeft nooit veel geestdrift gewekt; zij werd gesloten om met grooter kracht in de groote steden en op het zendingsveld onder de heidenen te kunnen arbeiden.

Naar alle waarschijnlijkheid zal het Engelsche Parlement de gerezen moeilijkheden uit den weg ruimen. Want volgens het geslagen vonnis is de Vrije Schotsche kerk gebonden en mag daarom van de haar toegewezen fondsen en de haar toegekende kerken en pastorieën niets zonder voorwaarden afgeven. De rechter heeft eenmaal uitgemaakt, dat de gelden en de goederen de zaak die de Vrije Schotsche kerk voorstaat, moeten dienen. De Vereenigde Vrije kerk kan echter hare leeraars en professoren niet onder contrôle stellen van mannen, die hunne bekijdenis niet deelen. Het Parlement schijnt hier alleen een beslissing te kunnen nemen.

De Schotsche Presbyteriaansche Staatskerk sympathiseert met de Vereenigde kerk en zal wellicht vele harer kerkgebouwen ter beschikking dier kerk stellen. Maar zij die gehoopt hadden op een vereeniging van de Vrije kerk met de Presbyteriaansche Staatskerk, zullen hun wensch voorloopig niet verkrijgen; want zulk een vereeniging is door het uitgesproken vonnis zoo goed als onmogelijk gemaakt. Immers als er een kleine minderheid is, die van zulk een vereeniging niet weten wil, dan kan deze de gebouwen en fondsen voor zich opeischen en — die eisch zou hun worden toegewezen.

Het onderscheid tusschen de drie groote kerkgemeenschappen die tot 1900 in Schotland bestonden, was voornamelijk gelegen in de vraag, hoe men meende dat de verhouding der kerk tot den Staat behoort te zijn. De Staatskerk is van oordeel, dat de kerk financieel door den Staat — al behooren de gemeenten vrij te zijn in de keuze harer predikanten — moet gesteund worden, terwijl zij op hare Synodale vergadering een vertegenwoordiger van de regeering toelaat. De Presbyterianen waren in beginsel tegen elk verband tusschen staat en kerk. De Vrije kerk van Schotland hield in beginsel den Staat verplicht om voor de kerk te zorgen, terwijl die kerk toch haar zelfstandigheid moest behouden. Toen in 1843 de Staat het patronaatsrecht handhaafde en ook de rechterlijke beslissing, waardoor de kerken de predikanten moeten ontvangen, door de collatoren aangewezen, hebben vele kerken zich daartegen verzet om de Vrije Schotsche kerk te stichten. Zij die de Vrije Schotsche kerk in het leven riepen, hoopten dat de tijd zou aanbreken, waarop men wel de zelfstandig geworden Staatskerk nu met de Presbyterianen zou kunnen vereenigen.

In *The Christian* lezen wij, dat het aanbod van de Vrije Schotsche kerk, om de kerkgebouwen tot Juli 1905 te gebruiken, daarom onaannemelijk is, wijl daar de predikanten der Vereenigde kerk niet het aanbod des Evangelies aan allen konden doen, maar alleen aan de kleine schare der uitverkorenen! Ja, in allen ernst verkondigt dit Engelsche blad, dat dit de oude Calvinistische leer is, welke ook door de mannen der Vrije Schotsche kerk geleerd wordt; welke leer dan niet door de predikanten der Vereenigde Vrije kerk zou mogen bestreden worden! Het is te hopen, dat de redactie van dit blad, dat zooveel invloed in Engeland uitoefent, tot beter inzicht kome!

Gemengd nieuws.

In een Duitsch blad vonden we eene beschrijving van de inwijding eener herstelde kerk in het kleine stille stade Ribe, waaraan wij het volgende ontleenen. Sedert de tijden van Ansgar was dit stadje de zetel van een bisschop en in de 10de en 11de eeuw ging vandaar de arbeid tot Christianiseering van Denemarken voornamelijk uit. In den tijd van den dertigjarigen oorlog kreeg de stad een knak, dien zij nooit meer te boven kwam. Van de gedenkstukken uit een merkwaardig verleden is de schoone domkerk het prachtigste. Men begon haar in 1130 te bouwen, en trok haar op uit Rijnschen tufsteen, dien men met kleine schepen van den Rijn over de Noordzee aangevoerd had. Toch is het voetstuk en zijn de pilaren, zuilen en uitgehouwen figuren van zandsteen en graniet. De bouwtrant doet sterk denken aan de Romaansche kerken in de omstreken van den Rijn, maar er zijn ook gedeelten aan die bewijzen dat Anglo-Noorsche invloeden zich deden gelden. Zeer merkwaardig is de prachtige koepel boven het kruis, die geheel gelijkt op den grooten koepel van de Sophia kerk in Constantinopel. Het hoofdschip der kerk is door prachtige Gothische gewelven overdekt. Ook werd de kerk door Gothische uitbouwsels gedurig vergroot, zoodat in 1430 het gebouw den vorm kreeg, dien het tegenwoordig heeft. Aan de noordzijde werd een zware toren van rooden Monniksteen gebouwd. Oorlog, overstrooming, ellende en ook gebrek aan lust om de gedenkteekenen van den voortijd in eere te houden, waren oorzaak dat het prachtige gebouw verviel. Maar in de laatste tien jaren heeft de regeering zich de zaak aangetrokken en een millioen kronen voor de restauratie van het eenvoudige kerkgebouw besteed.

Naar aanleiding der restauratie werd de vraag aan de orde gesteld, of men de oorspronkelijke kerk zou zoeken te herstellen, of dat men de kerk zou restaureeren gelijk zij door den arbeid der geslachten geworden was. Het laatste beginsel is toegepast, en zoo staat nu de kerk van Ribe weder daar met hare Romaansche deelen in licht grijs tufsteen, met Gothische gedeelten in rooden baksteen en met herinneringen aan de Renaissance der 17de eeuw, als een stille getuige van de wisselende tijden, die ook de kerk doorleefde.

Het hernieuwd gebouw kon den 17den Aug. weder in gebruik genomen worden en kon de schare van 3000 menschen, van heinde en ver saamgestroomd, gemakkelijk bevatten. Ook de grijze eerwaardige koning met de geheele koninklijke famille was bij de »inwijding" tegenwoordig.

Het is niet van algemeene bekendheid, dat »sommige van de eerste officieren, die de Japansche strijdmacht aanvoeren, het Christendom hebben aangenomen", schrijft men in het Augustus-nummer van de *Sunday Magazine*, en wijst daarom op de admiraals Togo en Uriu. Van den laatste schrijft genoemd orgaan: »In Amerika werd Uriu tot het Christendom bekeerd. Nadat hij dien stap gedaan had, zocht hij ook anderen daarvoor te winnen. Hij voegde zich bij de *Young Men's Christian Association* (Christelijke Jongelingsvereeniging) te Annapolis, en was daarvan een der meest ijverige leden." De vrouw van Admiraal Uriu is ook een Christin, en men beweert dat van dat echtpaar groote invloed op de Japansche wereld is uitgegaan.

— —

Op Ceylon is een »Revival" ontstaan onder de Boedhisten. De oorzaak daarvan is, dat men in Boedhistische kringen ging inzien, dat het Christendom een machtige vijand is. Opmerkelijk is, dat bij de wederopleving van dezen vorm van het heidendom de manier van werken der Christenen wordt nagevolgd, door het stichten van weeshuizen, scholen enz. Mocht nu de arbeid der Zending op Ceylon nieuwe kracht toonen om de herleving van het heidendom te wederstaan!

De Keizerin-Moeder van China, de vrouw die als regentes voor haar zoon regeert, heeft aan de protestantsche Medische zending eene som van £ 18.000 ten geschenke gegeven. De missionaire vereenigingen van Londen, der American-Board en der Amerikaansche Presbyterianen hebben de handen ineengeslagen om eene inrichting in het leven te roepen waar Chineezen zullen opgeleid worden tot geneesheeren, die daar een vijfjarigen cursus moeten doorloopen. Het geschenk der Keizerin wordt voor dat doel gebruikt. Men berekent, dat daarvoor £ 150.000 noodig zijn. De Engelsche gezant Sir Ernest Satow heeft daarvoor eene som van duizend pond sterling geschonken. Men verwacht dat hooggeplaatste Chineezen het voorbeeld der keizerin zullen volgen.

Op de jongste conferentie te Northfield, die georganiseerd werd door W. R. Moody, kwamen lieden van allerlei natie bijeen. Er was ook een Russische edelman Vladimir Gelesnoff genaamd en een Japansch leeraar, die den naam van N. Tamura draagt. Terwijl zij te zamen baden, was de broeder van den eerste onder de verdedigers van Port Arthur, terwijl bloedverwanten van den ander door bloed en vuur wellicht naar den dood loopen. Het te zamen bidden dezer mannen was hartverheffend en scheen een verhooring van het gebed: »Uw wil geschiede op aarde als in den hemel."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

XXXI.

Toen onze vriend de vlakte was overgestoken, en hij zich aan de andere zijde tusschen het struikgewas bevond, wachtte hem een dubbele teleurstelling.

Vooreerst bespeurde hij, hoe hij de oogen ook scherpte, niets van zijn mannen. Waar konden zij zijn? Hij wilde een teeken op den hoorn geven, maar herinnerde zich nu met schrik, dat deze in het besit was van den soldaat, die hem gevolgd, doch van hem af geraakt was. Zag of hoorde hij alzoo niets van zijn volk — ook zijn luid roepen bleef onbeantwoord. „Wat hij wel zag, was dat de plek waar hij zich bevond, hoogstwaarschijnlijk niet dezelfde was, als hij reeds vroeger had betreden. De waarheid was, gelijk hem later duidelijk werd, dat de geheele streek hier grootendeels bestond uit zulke kale plekken gronds, door begroeide heuvels omgeven. Alleen het zeer geoefend oog van de inboorlingen, die hier hun vaderland hadden, kon zulke plekken bij het reizen van elkaar onderscheiden.

Karel echter was geen inboorling en zoo begreep hij, dat het 't best zou zijn, zich in alle geval zuidwaarts te spoeden, ten einde zoo mogelijk, de zijnen nog te bereiken vóór den zonsondergang, die in Zuid Afrika wel wat vroeger plaats heeft dan bij ons in den zomer.

Zoo snel mogelijk ging hij voort, doch, al was hij jong en krachtig, toch gevoelde hij weldra, dat het voortgaan hem moeielijk viel. Hij had een groot deel van den dag reeds geloopen, en daarbij zich telkens ingespannen, om den vijand te ontdekken of te achterhalen. Daarbij ging het over hoogten en door struiken; al te zaam wel geschikt om iemand af te mat-